

אצ"ל

מ כיכר מוגרבי עד לחוף הים של תל אביב, נערכו אלפים בטורים. משני צידי רחוב אלנבי הצטופפו המונים על המדרכות. דגלי המדינה ודגלונים צרפתיים התנופפו ממרפסות הבתים. רעש גלי הים התמוזג עם המיית הרמקולים, צעקות הרוכלים וצלילי שירי-הלכת של התזמורת.

המעמד היה חגיגי ומרומם: אורחים נכבדים, צלמים מתרועעים, חולצות לבנות, תקיעת הצוצרות, פלאקטים וכרזות, חיוכים ופנים זוהרות. הכל היה מאורגן ומחושב. כי היום כבר דואגות המפלגות לכל מפא"י אספה את מלחמת העצמאות אל תחת כנפיו של כיגי, אחרות העבודה אימצה את זכר הפלמ"ח, ותנועת החרות הפכה את לוחמי המחתרות למכשיר שלה.

אף על פי כן, רחוק משאון הנאומים המלוציים, שהיו מוקדשים יותר לבעיות אקטואליות של תנועת החרות מאשר לעבר ה"מחתרת", להטה מחדש הגחלת שכבתה לפני עשר שנים. נושאייה עמדו בחולצות צהררות בשורות המצעד, התבוננו זה בזה: דמויות רגילות של פועלים, אש"ירוח ובעלי העשייה. גברים במיטב שנותיהם, שהחלו להקריח מעט, לטפח כרטיס ולדאוג לחינוך ילדיהם. הם השתנו במשך עשר השנים הי"אחרונות. אבל משהו בקרבם לא ישתנה לעולם.

*** הנידונים למוות

ל כד קבוצה וקבוצה הוכן שלט גיטא על מוט, שציין את ההולכים אחריו. רק שלט אחד נשאר תקוע על גדר אחד הבתים ברחוב גאולה, גם אחרי שמצעד לוחמי ה"מחתרת כבר זז ממקומו. השלט המוצע

כנס וביזע

המפקד האחרון של האצ"ל, מנחם בגין, צועד בראש מצעד כנס דור המרד, כש"טורנים שנבחרו באופן מיוחד, מפנים לו דרך. מימינו נראים זאק

ינידונים למחת" נשאר יתום, מבלי שאיש יחפוץ ליטול אותו. גם עשר שנים אחרי קום המדינה, אין זה משעשע ביותר להיזכר שפעם היית נידון למחת. אולם הנידונים למחת היו שם. "הי, יעני קלה, בוא הנה!" קרא גבר גבה-קומה, לאחר האנשים שעמד בקצה יחידה אחת. יענקלה העלה חיוך רחב על פניו ונדחק אל הקורא בהתרגשות: "גו, מה נשמע, מאז הברית אצל אברם לא ראיתי אותך!"

טוסטל, חבר הפרלמנט הצרפתי ומי שהיה מוטל אנליריה, שבידך את הכנס בשם המחתרת הצרפתית, וראש עיריית תל-אביב, חיים לבנון, שנשא נאוסי-ברכה בעל תוכן החורג מהקו המקובל במפלגתו.

עד צאת נשמחון, פסק ביהדין צבאי בריטי. משך חרשים ארוכים חיכה קוטיק לתליין. התליין לא בא. אחרי תליית שלמה בן-יוסף ב-1938, לא העזו הבריטים לתלות את קוטיק. עונשו הוחלף לבסוף למאסר עולם. שש שנים אחרי מעצרו שיחררו הבריטים אנשי כנופיות ערביים. לשם שיחיימשקל שיחררו גם סירוריסטים יהודים. קוטיק היה ביניהם. כאשר יצא קוטיק מבית-הסוהר מצא את המחתרת מפולגת. חסידי אברהם שטרן (יאיר) הקימו מחתרת נפרדת, בשם לח"י. יענקלה קוטיק הצטרף למחתרת מחדש. כעבור כמה שנים עלה קוטיק שנית לכותרות העתונים. הוא נחטף עליידי אנשי ההגנה, הוכה קשה. העניין כולו היה עובר בשתיקה, כמו חטיפות דומות אחרות, לולא התפאר יומון מפ"ם במעשה והכריז: יעקב קוטיק, סתם האצ"ל, בא על ענשו. החטוף עשה מעשה בלתי מקובל באותה תקופה (1944), תבע את העתון למשפט.

המשפט נמשך ארבע שנים, הסתיים עם פרוץ מלחמת העצמאות. אז כבר היה קוטיק שוב בקרב. הפעם, בשורות גדוד 88 של יצחק שדה. בעשר השנים שחלפו מאז שקע בחיי רוח שקטים: ההמצתי את ההודמנות להתחתן, הסביר האיש בן ה-43. אהבתו האחת והיחידה היתה המחתרת.

*** דבורה התחפשה לשוטרת

דבורה תחפשה לשוטרת

דבורה תחפשה לשוטרת

ביחידות השונות של האצ"ל, שנערכו למצעד כנס דור המרד, היו הנשים מעוטות קטן. אפשר היה לראות אותן בין כובשי יפו, ביחידות השירותים והתעמולה. רק יחידה אחת היתה מורכבת כולה מנשים: "אסורות ועצירות" הכריזה הכרזה שמעליהן. דבורה קלפוס ניצבה במרכזה של קבוצת הנשים. משקפי השמש שעל עיניה הסתירו מאחוריהן פנים, שהעידו על יופי נשי שעדיין נשתמר. כמעט כל שאר חברותיה היו עסוקות אותה שעה בפעילות קדחתנית. הן חילקו ביניהן את קבוצות הגברים, תקפו אותם בדרישה: "קנה כרטיס לנושף שיערך הערב." שום תירוצים לא עזרו. כל מי שלא הוכיח שכבר קנה כרטיס, עמד תחת הפגזה מילוי לית קשה: "פעם בעשר שנים, איך אינך מתיבש?"

רק דבורה לא היתה עסוקה: היא כבר מכי רה את כל כרטיסיה, והיה לה פנאי להחליף מעט רכילות טריה עם חברותיה. איכות אותנו, דבורה, אמרה אחת מהן, קיחינו לראות אותך במדי שוטרת! הנשים חייכו.

צעירת האסירות

אורינה רענן (שמאל) בת ה-13, שהיתה אסירה בכלא יפו בהיותה בת מינוס ארבעה חודשים. מימין נראית יונה ארציאלי, חברת האצ"ל במחוז ירושלים, שנעצרה גם אחרי קום המדינה, כי חברת מחתרת צריפין המפורסמת. עשר השנים לא פגמו ברוחה.

זכו החיילים

אחד מחיילי הגדודים העברים ששרתו בצבא הבריטי במלחמת העולם הי' ראשונה, צעד במצעד, כשלאחר ענודות מדליות שונות שקיבל באותם הימים, ולאחר צמוד אקדח-שרות מצוחצח. תלבושתו הסטגונית זכתה לתשואות רבות, סימלה את ימיה הפאר של העבר הרחוק.

מפירי החוק

אהרון שני (ימין) ושרגא עליס, הי' מכונה "חיים טייטל", שני מפקדים קרביים בשורות האצ"ל, שהבריטים היו מוכנים לשלם סכומים גבוים למדי כדי לנפוס אותם. שרגא עליס עמד בראש יחידה גדולה של אנשי אצ"ל שהסתערה על הפרבר מנשיה, ביפו, לפני עשר שנים.

אנשי הח"ק

ארבעה ממפקדי חיל הקרב של האצ"ל, שתיכננו והשתתפו בפעולות נועזות נגד השלטון הבריטי. מימין נראה אהרון בן-עמי, מפקד חיל הקרב בתל אביב, איש ההגנה לשעבר שהצטרף לאצ"ל. משמאל נראה גד פדהצור, איש צפת, אף הוא מראשי חיל הקרב, שלחם בכל חלקי הארץ.